

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

בס"ד

שעור מורה מוריננו הרב יהודה גנס שליט"א שבת פנחס תשע"ו:

בגודל מעלת השלום

א] במדרש רבה בתחילת הפרשה אמרו פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן בדין הוא שיטול שכרו לכן הנני נותן לו את בריתי שלום, גדול השלום שניתן לפנחס שאין העולם מתקיים אלא בשלום, והתורה כולה שלום... אמר ר"ש בן חלפתא אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום, שנאמר ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".
וצ"ב מה היא כוונת חז"ל בדין הוא שיטול שכרו, ובעץ יוסף ביאר בזה שמאחר שיש לו מדת אהרן כאילו הוא בנו בטבע¹, לכן בדין הוא שיטול שכרו היינו הכהנה והשלום וכו'.

ב] ומבואר מהפסוקים שזכות הכהונה שזכה לה פינחס היא מכח ברית השלום שזכה לה.

ויתכן שביאור הדברים הוא שאהרן מדתו היתה "אוהב שלום ורודף שלום", והכהנים ממשיכי דרכו עבודתם היא מכח המשך מדת אהרן, ובפרט ע"פ מה שאמרו חז"ל שהקרבנות משימים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, הרי שעבודת הכהנים היא עבודת השלום, וזהו שזכה פינחס ע"י ברית השלום שנתן לו הקבה להתכהן הוא וזרעו².

ג] והנה בגמ' בזבחים אמרו שלא נתכהן פינחס עד ששם שלום בין השבטים בימי יהושע, ונחלקו האמוראים בדבר, שי"א שאף שנתברך בימי משה, לא חפצו השבטים שיהיה כהן מכיון שהרג נשיא שבט מישראל עד ששם שלום בין השבטים, וי"א שאף שנתכהן מיד, מ"מ לא זכה לכך שלא יעמוד כהן גדול אלא מבניו עד ששם שלום בין השבטים.
ועכ"פ רואים שבפועל זכה פינחס לשלמות הכהונה ע"י מדת השלום.

ד] והנה אמרו חז"ל שהיו השבטים מבזים אותו "ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל, בא הכתוב ויחסו פינחס בן אלעזר וכו'", והדברים צ"ב דהשבטים גם ידעו שהוא מזרע אהרן, ומ"מ ביזוהו שהוא מזרעו של יתרו, ומה יהא התשובה שהוא מזרע של אהרן.
ויתכן שביאור הדברים הוא שהנה על הבעל ארמית אמרו חז"ל שקנאים פוגעים בו, וכתב רש"י שהיינו "בני אדם כשרים המקנאים קנאתו של מקום", וביאר כבר באגרות משה, שאדם שיפגע בו שלא מתוך קנאות אמת דינו כרוצח לכל דבר, שהרי מעיקר הדין לא מגיעה מיתה לבעל ארמית, ורק לקנאי בשעת מעשה הותר הדבר.

¹ כוונתו כנראה שאף שהוא נכדו של אהרן יש לו את מדתו כבנו.

² וביומא ע"א: מצינו שענו שמעיה ואבטליון לכהן גדול שביזם "יתו בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן ואל ייתי בן אהרן לשלם דלא עביד עובדין דאהרן", וביאור הדברים הוא כמשנ"ת ד"עובדא דאהרן" היא מדת השלום, והכה"ג שנהג להיפך אינו הולך בדרכו של אהרן.

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

וזהו שטענו השבטים שבן פוטי וכו' לא יתכן שיעשה מעשה שכזה מתוך טוהר הכוונה, ובא הכתוב ויחסו שמעשה זה נעשה מכוחו של אהרן רודף השלום ומשיב השלום מתוך כוונה טהורה.

ה] והנה אמרו חז"ל שבמות אהרן נסתלקו ענני הכבוד. ויתכן שביאור הדברים הוא כמשנ"ת שמדת אהרן היא מידת השלום, וע"י מדתו זכו ישראל לענני הכבוד הם "סוכת שלום" שפורס הקב"ה עלינו.

ו] וכידוע מידת השלום איננה רק חוסר מריבה אלא היא מדת שלמות עליונה, של קשר אמיתי של האדם לבוראו ולסביבתו ואף לו ולכוחות נפשו, ויה"ר שנזכה לה בשלימות.

בחובת הדלקת נר שבת מפני השלום

א] הנה אחד מן הטעמים למצות הדלקת נרות שבת הוא משום שלום ביתו, ומחמת טעם זה דוחה מצוה זו אף את מצוות קידוש היום והדלקת נרות שבת, ואמנם מצינו עוד טעמים לתקנת חכמים שחובה להדליק נר שבת, שמשום כבוד ועונג שבת מצוה לאכול את סעודת השבת במקום אור, וכן שעצם מעשה הדלקה הוא כבוד השבת [שלכן אף אם היה הנר דלוק מבעוד יום חובה לכבותו ולחזור ולהדליקו].

ב] ונראה מ"מ שבמקום שאין משום שלום בית, כגון אשה שמדליקה במקום שבלא"ה יש כבר אור, אין מצוה זו דוחה את קידוש היום ונר חנוכה, שאף שחייבת להדליק, מ"מ כל הטעם שמצות נר שבת דוחה את המצוות הנ"ל אינו אלא מפני השלום שלא יכשל בעץ ואבן, וכאן לא שייך טעם זה.

ג] עוד מצינו בפוסקים שאף מי שהדליקה נרות שבת חייבת לדאוג שיהי אור בכל הבית שלא יכשלו בעץ ואבן, והכל מטעם שלום בית שהצטוונו עליו במצות הדלקת נרות שבת.

ד] ויש לעיין איך הדין באשה ששכחה להדליק נרות שבת, אולם נשאר אור דלוק בבית [שלא הודלק לשם מצות נר שבת], האם קנסוה שתוסיף נרות שבת, או שמכיון שידי שלום בית יצאה אינה חייבת, ולכא' היה מקום לדון שלא מצינו שקנסו אלא במקום שביטלה את המצוה לחלוטין, אולם אם קיימה את המצוה באופן חלקי שוב לא קנסוה, ולמעשה נראה מדברי האחרונים שיש להתמיר בזה³.

³ עיין שו"ת מלמד להועיל סימן ל"ד ושו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן ל"ג.